

Agrilus anxius (Gory, 1841)
Krasoň brezový

TAXONOMICKÉ ZARADENIE:

Trieda: *Insecta* – **hmyz**, rad: *Coleoptera* – **chrobáky**, čeľaď: *Buprestidae* – **krasoňovité**, rod: *Agrilus* – krasoň, druh: *Agrilus anxius* (Gory, 1841)

HOSTITEĽSKÉ RASTLINY:

Agrilus anxius napadá všetky druhy **brezy (*Betula*)**. Ani jeden druh brezy nie je úplne rezistentný voči napadnutiu *A. anxius*, no napriek tomu sa citlivosť pri jednotlivých druhov odlišuje, čo znamená, že niektoré druhy môžu byť citlivejšie/náchylnejšie na *A. anxius* než iné. Medzi najcitlivejšie zaraďujeme brezy s charakteristickou bielou farbou kôry, medzi ktoré patrí **breza papierová (*Betula papyrifera*)**. Naopak brezy, ktoré nemajú bielu farbu kôry sú viac rezistentné, príkladom je **breza čierna (*Betula nigra*)**, ktorá skoro nikdy nie je napadnutá.

A. anxius uprednostňuje predovšetkým brezy, ktoré sú oslabené, pod vplyvom stresu alebo také, ktoré sa nachádzajú roztrúsene v krajine. V Severnej Amerike sú primárnymi hostiteľmi ***Betula papyrifera, Betula populifolia, Betula lenta*** **(breza cukrová), *Betula lutea*** **(breza žltá), *Betula occidentalisa, Betula alleghaniensis*** **(breza alleghanská)**. Európske a ázijské druhy rodu breza sú taktiež citlivé na *A. anxius* vrátane ***Betula pendula*** **(breza previsnutá), *Betula pubescens*** **(breza plstnatá), *Betula maximowicziana*** **a *Betula szechuanica.*** Európske druhy briez sú k napadnutiu týmto krasoňom viac citlivejšie ako severoamerické druhy.

PRÍZNAKY:

Prvotné príznaky napadnutia dospelým jedincom sa prejavujú vo vyšších častiach stromu a to žltnutím listov počas leta s následným odumieraním konárov. Dochádza tiež k vytekaniu miazgy, ktorá je v dôsledku napadnutia sfarbená do hrdzava. Škodca spôsobuje tvorbu škvŕn na vonkajšej kôre.

Pri dospelých jedincoch dochádza k poškodeniu listov, nakoľko sa listami živia, no v tomto prípade ide o minimálne škody. Závažné poškodenie spôsobujú larvy pri vytváraní chodbičiek. Každým rokom sa hmyz posúva nižšie a nižšie po strome.

Zdurenie kôry stromov tiež odhaľuje prítomnosť škodcu, zdurenia nastávajú potom, ako sa strom uzdraví po pôsobení lariev. V neskorých fázach napadnutia je možné identifikovať výletové otvory v tvare písmena D v kôre stromov, ktoré vznikli ako dôsledok vylezenia dospelého jedinca.

Larválne chodbičky sú jednoznačným dôkazom prítomnosti škodcu. Sú viditeľné, ak je kôra zlúpaná pod odumretými konármi. Larválne chodbičky sú väčšinou naplnené natrávenými pilinami.

Vyliezanie dospelého jedinca z napadnutej rastliny (brezy)
Dospelec zanecháva výletový otvor v tvare písmena D

BIOLÓGIA:

Životný cyklus môže trvať 1 až 2 roky v závislosti od zemepisnej šírky, klimatických podmienok a kondícii hostiteľa. Samičky kladú vajíčka jednotlivo alebo v skupinách v štrbinách kôry. Jedna samička môže naklásť až 75 vajíčok. Larvy sú belavé, dlhé 8-25 mm s plochou hlavou, ktorá je väčšia ako telo. Ihneď po vyliahnutí sa zavrtávajú do dreva. Larvy prezimujú vnútri dreva. Larvy žijú na rozhraní lyka a dreva. Kuklia sa v plytkých jamkách xylému (dreva), kukly sú smotanovo-bielej farby, postupným vývojom tmavnú až do bronzovočiernu farbu.

Dospelce sa objavujú od mája do polovice júla (v závislosti na klimatických podmienkach) a žijú 2-5 týždňov. Dospelce sú úzke, valcovitého tvaru s medeno-bronzovo kovovým sfarbením. Sú 7-12 mm dlhé.

Dospelý jedinec *Agrilus anxius* na breze.
Biele útvary sú chodbičky vytvorené larvou

SPÔSOB PRENOSU A ŠÍRENIA:

Aktívne šírenie dospelcov má prevažne lokálny význam, škodca dokáže preletieť len na krátke vzdialenosti. K zavlečeniu škodcu môže dôjsť pri dovoze hostiteľských rastlín určených na pestovanie z území s výskytom. Rizikovým materiálom je drevo hostiteľských rastlín s kôrou, palivové drevo, neošetrené drevené obaly a štiepka. Dôležité je venovať pozornosť aj neošetreným dreveným prekladom s kôrou.

Otvory v tvare písmena D

Larválne chodbičky pod zlupnutou kôrou

OCHRANA:

Agrilus anxius patrí medzi prioritných karanténnych škodcov Únie, čo znamená, že jeho prípadný výskyt by mal závažný dopad na našu krajinu.

K preventívnym spôsobom ochrany pred škodcom patrí zabezpečenie zdravých a vitálnych briez.

V prípade výskytu by mali byť poškodené konáre odstránené pod odumretým drevom a okamžite spálené skôr než dôjde k vyliezaniu dospelých jedincov. Rovnako aj celé odumreté stromy by mali byť odstránené (spálené), aby nedošlo k úniku dospelých jedincov škodcu.

Larvy, ktoré sú ukryté pod kôrou, nie sú ovplyvňované insekticídmi, no napriek tomu postrek insekticídom v júni môže usmrtiť dospelé jedince po ich vylezení. Týmto sa zabráni kladeniu vajíčok a zároveň zabezpečí usmrtenie samotného hmyzu.

Okrem toho má *Agrilus anxius* aj prirodzene sa vyskytujúcich nepriateľov, medzi ktoré patria parazity vajíčok alebo lariev a tiež ďatle, ktoré konzumujú larvy.

Regulačné postupy využívané na prevenciu zahŕňajú výsadbu viac rezistentných druhov briez a tiež výsadbu druhov, ktoré sa dokážu lepšie a rýchlo prispôsobiť prostrediu.

Larválne chodbičky

Biele chodbičky sú útvary vytvorené larvou

Podozrivé prípady je potrebné hlásiť u oblastného rastlinolekárskeho inšpektora Odboru kontroly ÚKSÚP BA (Oddelenie kontroly ochrany rastlín).
Kontakty sú dostupné na stránke: https://www.uksup.sk/oddelenie-kontroly-ochrany-rastlin.

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV POĽNOHOSPODÁRSKY V BRATISLAVE

833 16 Bratislava, Matúškova 21

Odbor ochrany rastlín

tel.: 02 / 59 880 345 **web:** www.uksup.sk **e-mail:** ochrana@uksup.sk

Spracoval: Ing. Mária Grejtáková (Odbor ochrany rastlín)

Zdroj obrázkov: INTERNET, EPPO

© 2024